

Tilleggsinformasjon høring KUF-komiteen. Sikker kunnskap i en usikker tid

Norges museumsforbund fikk flere spørsmål i høringen som vi vil utdype gjennom dette tilleggsnotatet. I tillegg minner vi om at museene utenfor UH-sektoren trenger tilgang til forskningslitteratur.

Spørsmål fra Lise Selnes (Ap): Offentlig phd og museene

1. Hvilke barrierer er det for å få til mer i museene

Museene er generelt gode til å benytte seg av denne ordningen og har gjennom årene fått gjennom flere gode prosjekter. Fra ordningen ble etablert i 2014 frem til og med 2024 har 22 museumsansatte fått mulighet til å arbeide med doktorgradsprosjekter gjennom offentlig phd-ordningen. Forskningsrådet opplyser at disse fordeler seg slik:

- 5 i 2016
- 1 i 2017s
- 1 i 2018
- 3 i 2019
- 3 i 2020
- 1 i 2021
- 3 i 2022
- 1 i 2023
- 4 i 2024

Antallet innvilgede søknader viser hvor viktig ordningen er for de museene som ikke er akkrediterte som forskingsinstitusjoner og dermed ikke kan søke på andre utlysninger i Forskningsrådet, eller kan delta i andre NFR- eller EU-prosjekter av samme grunn. Offentlig phd er et viktig virkemiddel for å fylle de tydelige målene om å styrke forskningen i museene som ble formulert i den siste Museumsmeldingen. Det er også en ordning der museene kan utforme prosjektene ut fra institusjonenes behov og uten den type samarbeidskrav museumsstipendieordningen som Kultur- og likestillingsdepartementet har utformet sammen med Forskningsrådet. Denne utlysningen forholder seg til NFRs ordinære regelverk for søknader og gjør det vanskeligere for museene å få fullt utbytte av søknaden. Den andre utlysningen for dette prosjektet er under behandling og Museumsforbundet vil følge med på hvordan ordningen fungerer for museene. Så langt er Offentlig phd-løsninger gunstigere for museenes forskningsarbeid.

Museumsforbundet har tidligere foreslått å lage en egen satsing for museene gjennom ordningen for å øke volumet og styrke museenes muligheter for å få midler. Med det ønsker vi en årlig avsetning som gir rom for syv stipendier. Dette vil bidra til å sikre et visst årlig volum og muligheten til å bygge bredere nettverk mellom stipendiatene og institusjonene som er involvert. Oppfølgingen av disse

stipendiatene bør kobles opp mot «The Nordic Research School for Museums and Cultural Heritage» som er under etablering og som er finansiert av Forskningsrådet.

Tilgang til stipendressurser er den tydeligste barrieren. I tillegg kan den generelle museumsøkonomien være en barriere for noen institusjoner, særlig i de tilfeller der det samarbeidende universitet tar høye overhead-kostnader for veiledning og oppfølging. Det kan gjøre det mer krevende å ta restkostnaden i museene. Mange mindre museer vil vegre seg for å søke offentlig phd fordi det vil gi mindre tid til de opprinnelige arbeidsoppgavene til den ansatte i hele stipendperioden. Bedre grunnbemanning eller mulighet til å styrke bemanningen som en del av ordningen vil kunne bøte på dette. Vi regner nå med at museene er en fast inkludert del av ordningen, og ikke risikerer å settes utenfor, som vi opplevde i 2023.

2. Museenes samarbeid med UH-sektoren

Museene og UH-sektoren har økt samarbeidet de senere årene, både gjennom utdanningstiltak, som UiBs kurs Muse600 og Muse620, MuSaDel-samarbeidet mellom NTNU, museene Arven og Falstadsenteret og gjennom å etablere samarbeidsavtaler mellom enkeltmuseer og UH-institusjoner nær dem. Prosjektet Dutkan Davvin, som en gruppe museer i Troms og Finnmark deltar, har samarbeid med UiT – Norges arktiske universitetsmuseum: <https://www.altamuseum.no/no/prosjekter-2/dutkan-davvin-forskning-i-nord> Det er imidlertid rom for og ønskelig med mer samarbeid. Den nevnte NFR-finansierte forskerskolen for museer har bred forankring i både museumssektoren og UH-sektoren og vil bidra til å styrke samarbeidet ytterligere.

Museumsforbundet har registrert en økende interesse i UH-sektoren for samarbeid og økt kunnskap om hva museene kan bidra med og har kunnskap om. Norsk museumstidsskrift, som eies av Norges museumsforbund og utgis av Universitetsforlaget, mener vi har bidratt til å synliggjøre denne kompetansen. Samarbeidsprosjektene knyttet til KUDs forskningssatsing bidrar naturligvis også til å styrke samarbeidet sammen med Offentlig phd-ordningen.

Spørsmål fra Grete Wold (SV): Hvordan styrke DEMBRA?

Undervisningsopplegget fra DEMBRA brukes i dag både av freds- og menneskeretts-sentrene og mange museer som deltar i kursing og tar det i bruk. Dette kan styrkes på flere måter.

- Det er allerede varslet en styrking av DEMBRA innen sentrene som oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonen. Vi forventer at dette vil prioriteres i kommende statsbudsjetter.
- Spredning til et videre antall museer er et annet tiltak som bør prioriteres ved at flere tilføres ressurser til å øke undervisningskapasiteten for å møte behov og etterspørsel.
- Styrking av samarbeid med utdanningssektoren bredt med lærerkurs og ressurs i undervisning i utdanningsløpet er også en viktig mulig styrking. Flere museer har tradisjoner for samarbeid med lærerutdanning på ulike nivåer, men dette samarbeidet kan utvides og styrkes i deler av landet der dette ikke er etablert.

Annen tilleggsinformasjon:

I den muntlige høringen minnet Museumsforbundet om behovet for å finne en løsning på museenes tilgang til forskningslitteratur. I dag har det vært en ordning med tilgang til litteraturressurser i Nasjonalbiblioteket, men denne er knyttet til dagtid og til søknad når behov. Ordningen er tungvint og lite optimal for museumsansatte som arbeider med forskning under litt andre rammen enn universitetsansatte forskere. Det har gått rykter om at det skulle lanseres en bedre løsning for tilgang, men dette har så langt ikke materialisert seg.

Vi har tidligere foreslått en ordning med tilknytning mellom museer og det nærliggende universitetet. Universitetsmuseene er klare til å være et nav i dette arbeidet, men mangler finansiering for å gi tilgang til ansatte i museene som støttes av KUD, andre departementer, private og Sametinget som står utenfor UH-sektoren. Et tettere samarbeid med universitetsmuseene vil til en viss grad kunne løse tilgangen til litteratur. Bedre tilgang til forskningslitteratur er et av tiltakene som ble fremhevet i Museumsmeldingen, «Musea i Samfunnet. Tillit, ting og tid», som et viktig tiltak for å styrke museene som forskningsinstitusjoner. De enkelte museene vil ikke ha økonomi til å sikre dette på egenhånd og er avhengig av en fellesløsning. I Danmark har Kulturdepartementet et prøveprosjekt med rimelig tilgang for museene for å få oversikt over behovet for tilgang. Museumsforbundet har anbefalt at man gjør noe tilsvarende i Norge.